

POSUDEK VEDOUcí BAKALÁŘSKÉ PRÁCE
„PROBLEMATICKÉ OTÁZKY PŘEKladU ČESKÝCH A UKRAJINSKÝCH PRÁVNÍCH
TEXTŮ“,
vypracovaná Galynou Portechko

Lexikon právníckého jazyka se v dnešní době překrývá s odbornou terminologií psychologie a filozofie práva, které se jako samostatné obory profilovaly zcela nedávno. Sem jako jednoznačně nové je třeba zahrnout i právníckou sociologii a právníckou lingvistiku – disciplíny, které s ohledem na současnou reálnou (stále značně nejednotnou) jazykovou situaci na Ukrajině, a rovněž stav badání v dané oblasti (vznik celé řady vysoce odborných publikací a slovníků – za všechny jmenujme alespoň *Velykyj encyklopedyčnyj jurydyčnyj slovnyk*, AV Ukrajiny, 2007, a také vznik nových terminologických pracovišť či úzce specializovaného Centra inovačních metod právního vzdělávání při Kyjevsko-Mohyljanské akademii) znamenají nejen obrovský význam vědecký, ale i sociálně-politický a kulturní. I přes tyto snahy však paradoxem zůstává, že obecně dané vymezení právníckého termínu v současné odborné literatuře chybí.

Zkoumání odborného pojmosloví právních textů v rámci termínolexiky daného oboru a řada problematických otázek vznikajících při překladu těchto textů z jazyka českého do jazyka ukrajinského a naopak se staly základem předkládané bakalářské práce G.Portechkové. Po krátké vstupní kapitole autorka načrtává tuto problematiku i z hlediska diachronie, vědoma si toho, že jak strukturně jazyková (výrazová), tak i sémantická (obsahová) stránka odborného pojmosloví, v daném případě z oblasti právní, je podmíněna kulturně historickou tradicí. Zcela správně tak deklaruje, že řada speciálních termínů pro juristickou praxi byla převzata z římského práva, např. akcept (a odvozeniny typu akcepce/akceptace), vindikace, *mutatis mutandis* aj. (srov. str. 22, 30), které jakožto původní latinizmy se rozšířily do všech jazyků a staly se tak internacionalizmy. V novodobých dějinách Ukrajiny, již po jejím rozdělení na pravo- a levobřežní, pak nelze opomenout i vliv němčiny (zejména v Haliči a na Bukovině, které patřily k tzv. Předlitavským zemím po rakousko-uherském vyrovnání). V tomto kontextu pak právní terminologie patří spíše mezi obory s dlouhou tradicí, takže lze předpokládat, že její odborné pojmosloví je již značně ustálené. Při hlubším vhledu do zkoumané problematiky však zjistíme značnou rozkolísanost, sémantickou nejednoznačnost (polysémii), která narušuje obecně platný požadavek přesnosti, jasnosti definice odborného pojmenování obecně, a spolu s bohatými synonymními řadami v ukrajinštině značně ztěžuje práci překladateli právních textů z jazyka českého do jazyka ukrajinského, případně –

naopak. Jako příklad takovéto nepřesnosti uvádí autorka slovníkové heslo *žalobce* (str. 21-22), které v dvoudílném překladovém *Česko-ukrajinském slovníku* (AV Ukrajiny, ČSAV, 1988-1989) reprezentuje synonymní řada se čtyřmi ukrajinskými ekvivalenty – *позивач, позовник, позивальник, обвинувач* bez jakéhokoliv upřesnění. Tytéž ekvivalenty (s výjimkou archaického *позивальник* – viz *Slovar'ukrajins'koji movy* B. Hrinčenko, Kyjev 1909) se bohužel objevují i v novém *Ukrajinsko-českém a česko-ukrajinském slovníku* (Praha, Leda, 2008) a až teprve nejnovější *Česko-ukrajinský právní slovník* (Myronova, H., Gajdošová, O., Brno, 2009) je redukuje na jeden, jenž je výhradně užíván v současné ukrajinské juristické praxi. Takových nepřesností způsobených ať již synonymií či polysémií termínu uvádí G. Portečková celou řadu, což činí její bakalářskou práci přínosnou i pro potenciální využití v překladatelské praxi. Škoda jen, že mezi citovanými příklady chybí obdobná analýza v juristické praxi tolik frekventovaného termínu *plná moc*. Zde starší zmiňované překladové ukrajinsko-české a česko-ukrajinské slovníky uvádějí buď ukrajinský ekvivalent *повноваження* nebo *доручення*, na rozdíl od specializovaného *Česko-ukrajinského právní slovníku* fixujícího pouze termín *довіреність*, jenž je sice v odborných teoretických východiscích zavrhován (srov. např. *Культура фахового мовлення*, Чернівці, 2005, str. 186-189), ale v běžné juristické praxi značně rozšířen. V této souvislosti by stálo za úvahu zaobírat se otázkou, co je tedy uzuální a víceméně normativní i s ohledem na takové otázky jako je dynamika termínu v běžném jazykovém užití, jeho reprezentace v současné odborné literatuře, včetně jeho statické fixace v nejnovějších právních slovnících, frekventovanost, která se však v jednotlivých regionech Ukrajiny značně rozchází.

Na základě prostudované teoretické literatury k tématu i vlastní analýzy praktického materiálu autorka BP vyvozuje zcela korektní závěry (za ty lze považovat i její rady pro překladatele, viz str. 36-39), kdy překladatel právních aktů, v našem případě do ukrajinštiny a naopak, se musí řídit nejen obecně přijímanými pravidly, tj. na základě znalosti odborné právní terminologie a právních systémů obou jazykových společenství se vyvarovat jakýchkoli stylisticky příznakových atributů, ale pokud možno se i dlouhodobě specializovat na překlad právě právních aktů, uvážíme-li, že jednoznačnost termínu je stále nutno nahlížet spíše jako tendenci než jako fakt.

Práci jednoznačně doporučujeme k obhajobě a navrhuje ohodnotit **vysokým stupněm**.

V Praze, 15.6.2009

PhDr. Věra Lendělová, CSc.